

"Om människorna visste vad döden är..."

"Om människorna visste vad döden är, skulle de inte längre vara rädda för den. Och om de inte längre var rädda skulle inget kunna stjäla deras livstid."

"Bakom den sinnliga världen finns en eller flera andra världar som vi inte kan uppfatta med våra sinnen, men som är lika verkliga, eller kanske till och med mer verkliga,"

Att dö

"Så breder du ut dina armar
Och tar ett djupt andetag!
Du svingar dig över gata och hus
Likt fåglarnas drömlika flykt.
Du flyger och du flyger och du behöver inget mål
Själva existensen är lycka!
Ingen gräns där nere stör dig mer,
Du vill inte tillbaka.
Allt är så enkelt. Du är knappast förvånad.
Och du vet i din dröm: det är inte en dröm!"

Dikten och citaten om döden härstammar från Michael Ende (1929-1995), en tysk författare som blivit mest känd för sina böcker "Den oändliga historien" och "Momo - eller kampen om tiden". Mindre känd är hans berättelsen om "Ofelias skuggteater". Den lyfter fram allhelgonatidens tema, nämligen betydelsen av att vårda relationen till de döda och inte glömma bort dem.

OFELIAS SKUGGTEATER

Det kom sig så att teatern i den lilla staden stängdes, skådespelarna gav sig av och sufflösen, gamla fröken Ofelia, blev uppsagd. När den sista föreställningen var över och ridån fallit för sista gången, stannade hon kvar alldeles ensam på teatern en stund och tänkte tillbaka på sitt liv. Plötsligt såg hon en skugga som svävade fram och tillbaka.

-Hallå! sa fröken Ofelia, vem är det? Skuggan blev synbart förskräckt och krympte ihop. - Förlåt! sa den. Jag visste inte att det var någon kvar här. Jag slank bara in här därför att jag inte har någon stans att ta vägen. Snälla, jaga inte bort mig. - Är du en skugga? frågade Ofelia. Skuggan nickade. Men en skugga tillhör ju någon, fortsatte hon. - Nej, sade skuggan. Inte alla. Det finns några skuggor här i världen som inte tillhör någon och som ingen vill ha. Jag är en sådan.- Jaså, sa fröken Ofelia, men är det inte tråkigt att inte ha någon att höra ihop med? - Mycket tråkigt försäkrade skuggan och suckade, men vad ska man göra? - Vill du inte komma till mig? frågade gamla fröken Ofelia. Jag har inte heller någon att höra ihop med. - Gärna, svarade skuggan, det skulle vara underbart. Men då måste jag växa fast vid dig och du har ju redan er egen skugga. - Ni kommer nog att kunna samsas, sa fröken Ofelia och hennes egen skugga nickade instämmande. Från och med den dagen hade fröken Ofelia två skuggor. Men eftersom hon inte ville bli föremål för skvaller bad hon ibland den ena, ibland den andra skuggan att göra sig helt liten och krypa ner i hennes handväska. Skuggor får ju plats överallt.

En dag satt fröken Ofelia i kyrkan och pratade lite med Gud och då såg hon plötsligt en skugga på den vita väggen. Det var en skugga som såg mycket utmärglad ut och fastän den inte föreställde något speciellt sträckte den bedjande ut en hand. -Är du också en skugga som inte tillhör någon? frågade hon. - Ja sa skuggan, men jag har hört talas om att det ska finnas någon som tar hand om oss. Är du det? - Jag har redan två, svarade fröken Ofelia. -Då gör det väl inte så mycket om du får en till, menade skuggan bönfällande. Skulle du inte kunna ta hand om mig också? Det är så tråkigt och ensamt när man inte har någon. -Nåja kom då, sade fröken Ofelia.

Från och med nu kom det nästan dagligen nya herrelösa skuggor till henne, för det finns många sådana här i världen. De hade de mest besynnerliga namn: Mörkrädd, Mol Allena, Oändlig Natt, Aldrig Mer, Tomhetens Tyngd för att bara nämna några. Fröken Ofelias lilla rum blev till sist alldeles mörkt av alla skuggor som stannade hos henne. Och det kom fortfarande fler. Men hon hade inte hjärta att skicka iväg dem. För att de inte skulle börja bråka med varandra och sätta igång med skuggboxning, läste hon upp alla stora diktarord som hon kunde utantill efter sin långa tid vid teatern. Så lärde sig skuggorna med fröken Ofelias hjälp att spela alla stora komedier och tragedier som fanns i världen. För att inte väcka uppmärksamhet bodde de under dagen allesammans - utom hennes egen skugga förstås - i fröken Ofelias lilla

handväska. Men på nätterna spelade de upp de allra underbaraste skådespel.

När hon en dag inte längre kunde betala hyran för sitt rum, packade hon det lilla hon ägde i en koffert, tog sin handväska med de många skuggorna i och gav sig iväg, vart visste hon inte själv. Efter att länge ha vandrat omkring helt mållöst, satte hon sig ner en stund för att vila men somnade strax av utmattning. Då rådslog skuggorna med varandra och sa: - Hon har hjälpt oss, nu ska vi försöka hjälpa henne. Och när hon vaknade berättade de om den plan de tänkt ut. - Ack, sa fröken Ofelia, det är verkligen snällt av er. När de så kom till nästa by tog hon fram ett vitt lakan ur sin resväska och hängde upp det över en piskställning. Genast började skuggorna att på lakanet framföra de skådespel de lärt sig av fröken Ofelia. Och hon själv satt bakom det och viska diktarnas stora ord så att de inte skulle komma av sig. Snart samlades både barn och vuxna för att förundrat se på skådespelet och alla betalade också en slant, den ene mer, den andre mindre. Så drog fröken Ofelia nu från ort till ort med sin skuggteater.

Men en dag råkade hon in i en svår snöstorm på vägen mellan två byar. Plötsligt stod framför henne en jättelik skugga och den var mörkare än alla de andra. - Är du också en av de där som ingen vill ha, frågade hon. - Ja, sa skuggan sakta. - Vill du också komma till mig, frågade fröken Ofelia. - Skulle du vilja ta hand om mig också? undrade den stora skuggan och kom närmare.- Jag har visserligen redan fler än tillräckligt, menade Ofelia, men någonstans måste du ju ta vägen. Vad heter du? undrade hon. - Man kallar mig Döden, sa skuggan Därefter var det tyst en lång stund. - Vill du ändå ta hand om mig? frågade skuggan till slut. - Ja, sa fröken Ofelia, kom du bara. Då höljde den stora kalla skuggan in henne och världen runt om blev mörk. Men sedan var det plötsligt som om hon fick alldeles nya ögon och hon stod framför himmels-porten omringad av många underbart vackra gestalter i färgskimrande kläder som log mot henne. - Vilka är ni, frågade Ofelia förvånad. - Känner du inte igen oss? sa de. Vi är ju skuggorna som ingen ville ha och som du tog hand om. Nu är vi befriade och måste inte längre irra omkring.

Himmelsporten öppnades och de skimrande gestalterna gick in tillsammans med Ofelia. De ledsagade henne till ett underbart palats, som visade sig vara den allra vackraste och ståtligaste teater som man kan tänka sig. Ovanför ingången stod det med stora gyllene bokstäver: "Ofelias ljusteater". Och där spelar de nu för änglarna. De framför människornas öden på diktarnas stora språk, som också änglarna förstår. Och dessa lär sig på så vis hur eländigt och hur fantastiskt, hur tråkigt och hur roligt det är att vara människa på jorden. Och fröken Ofelia viskar orden till sina skådespelare för att de inte ska komma av sig. Förresten sägs det att också Gud ibland kommer för att lyssna. Men det är ingen som vet riktigt säkert.

(En något förkortad version av det tyska originalet. Översättning Ingrid Windisch)

